

В спеціалізовану вчену раду Д 41.086.04
Національного університету
«Одеська юридична академія»
м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23.

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційне дослідження Шекери Юлії Олександрівни
«Строки у господарському процесуальному праві України»,
подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарсько-
процесуальне право

У судовій практиці досить важливе місце посідають питання щодо застосування норм,³ які встановлюють строки звернення учасників господарських відносин до господарського суду з позовами та заявами, а також строки розгляду такими судами справ в порядку господарського судочинства.

Строки звернення до господарського суду є аналогом інституту позовної давності, який належить до галузей матеріального приватного права, та у господарських відносинах встановлюється окремими нормами Господарського кодексу України, з урахуванням вимог Цивільного кодексу України. Однак, у галузях матеріального публічного права, зокрема якими визначається діяльність Антимонопольного комітету України, Рахункової палати з питань, віднесених законодавчими актами до їх компетенції яка реалізується останніми у господарській сфері, немає уніфікованих правил про строки звернення до суду, тобто інституту там, як такого, не існує.

З точки зору вчених, якби можливість захисту порушеного права не обмежувалася певним строком, це надзвичайно ускладнювало б розв'язання

господарських справ у зв'язку з великою ймовірністю втрати доказів, можливістю неадекватного відображення обставин справи її учасниками тощо. У літературі зазначається, що позовна давність сприяє стабілізації, усуненню невизначеності у відносинах учасників справи. Крім того, позовна давність слугує зміцненню дисципліни сторін, стимулює активність учасників господарського судочинства щодо здійснення своїх прав, а також посилює взаємний контроль за виконанням ними зобов'язань.

За таких обставин, проблема пошуку шляхів вдосконалення не лише теоретичних підходів, але й законодавчих засад щодо правової урегульованості строків у господарському-процесуальному праві, стає все більш важливою.

Сказане дозволяє зробити висновок про актуальність теми дисертаційного дослідження Юлії Шекери.

Достовірність та обгрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується логічно обгрунтованим викладенням змісту дисертації, яка з урахуванням досліджуваної теми не є типовою для наукових робіт подібного змісту, широтою й різноманітністю опрацьованої дисертанткою джерельної бази, використанням прикладів реальних судових рішень господарських судів України, а також оригінальних статистичних даних які були узагальнені як аспіранткою самостійно так і відповідними органами державної влади.

При написанні роботи дисертантка опрацювала великий масив літератури не лише з науки господарського – процесуального права, але й загальної теорії права. Аспірантка вмів логічно викладати та аналізувати теоретичний і законодавчий матеріал, формулювати виважені висновки, застосовувати різні методи наукового пізнання, вести змістовну і коректну наукову полеміку.

Загалом, дисертаційна робота справляє позитивне враження, оскільки продемонструвавши такі якості справжнього вченого, як працездатність, наполегливість і літературний хист Юлія Шекера зуміла запропонувати науці

Господарсько-процесуального права не лише нові термінологічні поняття, але й цілісне й виважене уявлення про інститут строків у господарсько-процесуальному праві України на сучасному етапі.

Наукова новизна дисертації Юлії Шекери визначається тим, що ця робота успішно та своєчасно заповнює прогалину у серйозних, монографічного рівня аналогічних дослідженнях не лише господарського-процесуального права, а й міжнародного комерційного арбітражу в тому числі.

У дисертаційному дослідженні Юлії Шекери міститься чимало співзвучних мені досить відвертих думок і положень, які авторка не побоялася винести на суд широкого загалу науковців, юристів-практиків.

Серед позитивних рис дисертаційного дослідження слід відзначити такі:

Однозначно сильною стороною дисертаційного дослідження слід вважати глибоке теоретичне дослідження кваліфікації процесуальних строків, дослідження етапів розвитку положень про спеціалізовані строки у господарському процесі, порядку обчислення строків у господарському судочинстві, і таке інше.

З погляду практичної цінності положень дисертаційного дослідження мають пропозиції Юлії Шекери щодо вдосконалення окремих положень Господарсько-процесуального кодексу України, зокрема, щодо надання додаткових доказів шляхом викладення ч.2 ст. 33 ГПК України новій редакції: «Докази подаються сторонами і іншими учасниками судового процесу у строки, визначені господарським судом, до початку розгляду справи по суті. У виключних випадках, за наявності поважних причин пропуску строку, що підтверджуються відповідними доказами, суд може подовжити строк подання доказів в межах розгляду справ судом першої та апеляційної інстанцій».

Також вважаю і слушною, а головне корисною пропозицію Юлії Шекери щодо вдосконалення законодавства у сфері здійснення міжнародного

комерційного арбітражу. Так підтримую пропозицію авторки про внесення змін до Регламенту Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України (із змінами, внесеними Рішенням Президіуму Торгово-промислової палати України № 24(6) від 25.10.2012 р. та № 38(1) від 24.04 2014 р.) , а саме доповнити частину третю статті 21 зазначеного Регламенту МКАС словами «якщо інший строк не погоджено сторонами».

Все це дозволяє зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження написано на достатньому теоретичному рівні, має наукову і практичну цінність, характеризується єдністю суті. Авторкою надані обґрунтовані пропозиції щодо змін до чинної нормативно-правової бази, що спрямовані на удосконалення господарсько-процесуальних строків. Ці положення та отримані висновки розв'язують поставлене наукове завдання, що має істотне значення для науки господарського-процесуального права.

Наукові результати, висновки та рекомендації, вміщені у дисертаційному дослідженні, є досить обґрунтованими, що зокрема, підтверджується достатнім рівнем апробації дисертаційних положень висвітлених у 9 публікаціях. Крім того, основні результати дослідження були предметом обговорення на засіданні кафедри господарського права і процесу Національного університету «Одеська юридична академія», а також п'яти науково-практичних конференціях.

Результати дослідження Юлії Шекери можуть бути використані як у науково-дослідній діяльності, правотворчому процесі, правозастосовній діяльності.

Зауваження до роботи.

Як і будь-яке багатогранне наукове дослідження робота має окремі недоліки. Серед дискусійних аспектів роботи слід вказати на наступні.

1. Недостатньо обґрунтованим вбачається застосування дисертанткою такого поняття як «темпоральність» яке за її переконанням безпосередньо пов'язане із строком. Загалом «темпоральність» може

застосовуватись щодо зокрема дії нормативно-правових актів у часі. Проте, таке поняття не можна застосовувати до строку – як проміжок часу в межах якого може вчинитися певна процесуальна дія.

2. У дисертаційній роботі поняття господарських процесуальних строків визначено як «встановлений законом або призначений судом, виражений роками, місяцями, днями, годинами і хвилинами проміжок часу, або момент у часі, визначений точною календарною датою, або вказівкою на подію, яка має неодмінно настати, спрямований на забезпечення процесуальної економії та оперативності судового процесу, в межах якого суд чи інший учасник судового процесу вправі або зобов'язаний вчинити певні процесуальні дії, або може мати місце настання певних процесуальних наслідків.»

Разом із тим таке розуміння ґрунтується на сприйнятті процесуального строку як ідеалізованому проміжку часу встановленому у процесуальному законі чи прямим приписом суду.

Але сама дисертантка пише про поняття розумного строку.

Категорія розумного строку випадає із цього розуміння, адже судова практика свідчить про те, що таку категорію не можна вважати ані встановленою судом, ані встановленим законом.

Крім того, слід зауважити, що дисертанткою неповністю досліджено зміст процесуального строку та не достатньо обґрунтовано такої категорії з погляду юридичного факту.

3. Наступним зауваженням дисертаційного дослідження, є дещо не досить вдала пропозиція дисертантки щодо визначення терміну «процесуальний строк судового призначення» (наприклад, на с. 61). Авторка намагається подати його як строк, що призначається судом.

Але, виходячи із терміну «призначення», це може означати й строк, що утворений для мети судового розгляду, а не обов'язково той, що призначається господарським судом.

Це зауваження стає зрозумілим саме тому, що авторка формує поняття «строку судового призначення» саме у зв'язку із її критичним ставленням до думки іншого автора М.О. Сороки, щодо не вдалості терміну «судовий строк». З однієї сторони аспірантка хоча і вдало вказала на подвійне значення терміну «судовий строк», але у запропонованому поняття не відійшла від можливості подвійного значення. Отже мету вдосконалення поняття можна вважати недостатньо досягнутою.

4. Щодо пропозиції авторки внести зміни до пункту 1 частини першої статті 2¹ ГПК України слова «принципів черговості та рівної кількості справ для кожного судді» замінити на слова «принципів черговості, рівної кількості справ для кожного судді та складності справи, що визначається з урахуванням різновиду провадження, кількості учасників процесу та обсягу матеріалів справи» (стор. 130) то вважаю таку пропозицію дещо занадто деталізованою, як для законодавчого принципу. Крім того, така пропозиція не може повною мірою врахувати усієї складності господарських справ, аби забезпечити від порушення судьями процесуальних строків.

Наприклад, залежно від складності справи, її розгляд може відбуватись колегіально, тобто у складі колегії суддів. Однак при написанні дисертації, авторкою така обставина не була врахована.

Кількість учасників процесу та обсяг матеріалів справи не завжди відомий точно на момент прийняття позовної заяви господарським судом. Зокрема у справах про банкрутство учасники банкрутства визначаються протягом конкурсних процедур. Кредиторами можуть стати величезна кількість осіб, не відомих заявнику, не кажучи вже про інформатизовану систему.

Тому зважаючи на зазначене, дисертантці у подальшому вдосконалити запропонований нею підхід, аби у подальшому не виникли нові проблеми у помилках автоматизованої системи при розподілі справ між судьями господарських судів.

Загалом зроблені зауваження і побажання стосуються складних і дискусійних питань, не впливають на загальний високий науковий рівень дисертації, не піддають сумніву основні наукові результати, отримані авторкою дисертації.

Висновок.

На підставі викладеного вважаю, що дисертація Юлії Шекери «Строки у господарському процесуальному праві України» є завершеною кваліфікаційною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для науки господарського-процесуального права, а саме глибоко та критично проаналізовано значення господарсько-процесуальних строків та їх особливостей із наведенням конкретних ознак. На розвиток вітчизняної науки господарського-процесуального права у період після відновлення державної незалежності України, з'ясовано притаманні цьому розвитку здобутки і та недоліки правової визначеності строків, які або сприяють ефективному врегулюванню діяльності у сфері господарських відносин, або навпаки ускладнювало її здійснення що є необхідною передумовою для підвищення ефективності подальшої науково-дослідницької роботи.

З урахуванням викладеного, вважаю, що автор дисертації – Шекера Юлія Олександрівна на основі публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право.

кандидат юридичних наук,
юрисконсульт факультету військово-морських сил
Національного університету
“Одеська морська академія”

I. M. ЗЛАКОМАН